

Delavnica: Mentorstvo in vpliv učencev vzornikov pri integraciji otrok priseljencev in beguncev v šolo

Priročnik

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Agreement number:
621412-EPP-1-2020-1-SI-EPPKA3-IPI-SOC-IN

Delavnica: Mentorstvo in vpliv učencev vzornikov pri integraciji otrok priseljencev in beguncev v šolo

PRIROČNIK

Vsebina dokumenta

Dokument	PASSAGE - WP2 - Krepitev zmogljivosti strokovnjakov, vzornikov in drugih deležnikov
Naslov	Delavnica: Mentorstvo in vpliv učencev vzornikov pri integraciji otrok priseljencev in beguncev v šolo
Format:	PDF
Verzija:	2 – končna
Avtorji:	Catarina Vieira; Isabel Vieira; Sónia Dias; Sónia Diz CASA DO PROFESSOR
Tip dokumenta:	Javno

This project has been funded with support from the European Commission. The European Commission's support for the production of this document does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Agreement number: 621412-EPP-1-2020-1-SI-EPPKA3-IPI-SOC-IN

© 2022 PASSAGE Project

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, copied or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission of the copyright owners. The contents of this publication may be used for educational and other non-commercial purposes, provided that such usage is accompanied by acknowledgement of the source.

Kazalo

UVOD	4
Projekt Passage.....	4
Delavnica.....	5
SPOZNAJMO SE!!.....	6
I) MENTORSTVO: KONCEPTI IN OSNOVE.....	9
1.1. Uvod v koncept mentorstva.....	9
1.1.1. KAJ JE MENTORSTVO?.....	9
1.1.2. PREDNOSTI IN SLABOSTI IZVAJANJA MENTORSKEGA PROGRAMA	9
1.2. Mentorski procesi: praktična uporabnost in izzivi.....	10
II) KDO JE DOBER MENTOR?.....	11
2.1. Profil mentorja.....	11
2.2. Temeljne veščine mentorja učenca	12
2.2.1 KOMUNIKACIJA, EMPATIJA IN ASERTIVNOST.....	13
2.3. Strategije za upravljanje in reševanje konfliktov.....	15
2.4. Inovativni pristopi v procesu integracije.....	17
III) IZVAJANJE MENTORSTKEGA PROGRAMA V ŠOLAH.....	18
1. Ustanovitev skupine za usklajevanje mentorskega programa.....	18
2. Izbira mentorjev učencev.....	19
3. Usposabljanje mentorjev	19
4. Identifikacija mentorirancev	19
5. Izdelava mentorskega priročnika.....	19
6. Med vrstniško ustvarjanje (odnos mentor/mentoriranec).....	19
7. Spremljanje in vrednotenje.....	20
IV) PREDLOGI ZA IZVAJANJE DODATNIH AKTIVNOSTI	21

UVOD

Preseljevanje je proces selitve v novo skupnost, ki ga pogosto spremljajo težave in prilagajanje novim pravilom in rutinam skupnosti, v katero se posameznik preseli. To še posebej velja za šolsko okolje, saj preseljevanje velikokrat vpliva na sposobnost učencev in doseganje njihovega polnega potenciala, da razvijejo potrebne spretnosti.

Šolskemu sistemu velikokrat primanjkuje potrebnih virov, metod in pristopov za uspešno spodbujanje integracije novo prispelih otrok v šolsko okolje. Novo prispeli učenci se pogosto soočajo s socialnimi, čustvenimi in zdravstvenimi težavami, ki jih spremljajo številne jezikovne ovire in na drugi strani t.i. osiromašena jezikovna ponudba šolskih materialov za učence z drugačnim maternim jezikom.

Učitelji in vzgojitelji zato potrebujejo bolj specializirana usposabljanja, da bodo zmogli upoštevati povečano raznolikost učencev v razredu. Proces vključevanja otrok priseljencev so v preveliki meri spontani, in zato pogosto tudi neprimerni. Šolskim sistemom pa primanjkuje fleksibilnosti pri financiranju in reševanju tovrstnih vprašanj.

Projekt Passage

Pristop, ki ga predvideva projekt Passage, se osredotoča na zagotavljanje učiteljem iz Evropske unije, potrebna orodja in vire, ki jim bodo omogočili lažje spopadanje s pedagoškimi izzivi.

Osrednja tema projekta je zasnova in razvoj mentorskega programa – »program vzornišva«, s katerim lahko učenci šol prispevajo k uspešni integraciji novo prispelih učencev.

Ta koncept temelji na ideji odpiranja pomembnih novih poti in rešitev za soočanje s segregacijo (čustveno, socialno in akademsko) novo prispelih učencev.

Projekt sledi naslednjim ukrepom:

- Povečanje znanja, veščin in zmogljivosti osnovnošolskih učiteljev za zagotovitev kakovostnega izobraževanja in pravice do dostopa izobraževanja.
- Povečati ozaveščenost, motivacijo in znanje učiteljev glede izvajanja integracije.
- Okrepiti aktivno sodelovanje učencev v lokalnih šolah, ki bodo kot vzorniki prispevali k uspešni integraciji novo prispelih učencev.
- Razviti celovit sistem pedagoškega učenja, vključno z moduli usposabljanja za učitelje, vzpostavitev spletne učilnice in spletnega učenja, ki bo olajšal izmenjavo znanj med učitelji po vseh EU.

Dvoletni projekt, ki poteka od januarja 2021 do januarja 2023 je delo sedmih partnerskih organizacij, ki predstavljajo šest držav EU:

- LJUDSKA UNIVERZA PTUJ (LUP) - Slovenija
- Cyprus Pedagogical Institute (CPI) - Ciper
- CESIE – Italija
- SYMPLEXIS – Grčija
- CENTER FOR SOCIAL INNOVATION (CSI) - Ciper

- CASA DO PROFESSOR - Portugalska
- JAUNIMO KARJEROS CENTRAS JKC) – Litva

Delavnica

Namen delavnice je opolnomočiti učitelje in učence z znanjem, ki jih bo pomagal v procesu integracije novih učencev priseljencev in beguncev, delovati kot mentor in vzornik. Gre za oblikovanje mentorskega modela skozi adaptacijo jezikovnega konteksta, šolskega okolja, razvoja učenja, razjasnitvi dvomov, pripravi na izvajanje evalvacije in druge aktivnosti povezane z integracijo učencev priseljencev in beguncev v šolski sistem.

Delavnica zagotavlja udeležencem oziroma bodočim mentorjem nabor orodij in strategij za vodenje in svetovanjem svojim učencem vzornikom, v okolju polnem medsebojne pomoči in rednih srečanj.

Trajanje: 12 pedagoških ur

Ciljne skupine:

6 učiteljev / osnovne šole

6 učencev vzornikov / šolo

3 novo prispeli učenci priseljenci in begunci / šolo iz vsake države

Izvedba: v živo

V priročniku so predlogi za različne dejavnosti/igre (označeno z modro), ki se bodo izvajale med delavnico ali kasneje v razredu. Dejavnosti se lahko zamenjajo oziroma dopolnijo s tistimi, ki so predlagane v poglavju 4 tega dokumenta, glede na potrebe učiteljev.

SPOZNAJMO SE!!

VRTILJAK

Material: A3 papir in markerji

Potek: Moderator, ki prav tako sodeluje pri aktivnosti, prosi udeležence, da se posedejo v krog. Na sredino postavi papir in markerje (na tla ali na mizo). Vsakega udeleženca prosi, da se predstavi tako, da na list papirja nariše sliko (lahko nariše nekaj kar mu je všeč, kar ima za njega pomemben pomen). Ko so vsi udeleženci narisali sliko, prosi enega izmed njih, da začne s svojo predstavitvijo (pove svoje ime in razloži svojo risbo). Nato prosite tega udeleženca, da poimenuje drugo risbo, s katero se lahko poistoveti in z markerjem nariše puščico od svoje risbe do risbe, ki jo je izbral. Nadaljuje udeleženec, ki je avtor izbrane slike in nadaljuje igro s predstavitvijo in izbiro druge risbe, ki mora biti vedno nova (ne že izbrana). Dejavnost se konča, ko so vse risbe povezane.

Refleksija: Moderator naredi refleksijo skupaj z udeleženci (kaj prikazuje končna podoba prepletene mreže, odnos med udeleženci?). Pogovori se o pomembnosti igre (razred oziroma skupina mora delovati enotno, kot ekipa. Razumeti moramo, da imamo skupne stvari in stvari, ki nas med seboj razlikujejo, vendar kljub temu moramo delovati kot skupina). Pogovori se o pomenu igre na medosebne odnose (določeno vedenje vedno vpliva na druge, bodisi pozitivno ali negativno. Zato se moramo vedno zavedati svojega vedenja in spoštovati drug drugega.)

Opomba: Dejavnost lahko izvajamo tudi s fotografijami.

IGRA: »Približaj se črti, če....«

Material: Lepilni trak

Potek: Moderator z lepilnim trakom loči prostor na tleh. Udeležence razdelimo v dve skupini. Vsaka skupina se postavi v vrsto ob črti tako, da so obrnjeni drug proti drugemu. Nato stopijo dva koraka nazaj. Moderator pojasni, da bo prebral več stavkov in kdor se z določenim stavkom poistoveti mora narediti korak naprej, bližje k črti. Po nekaj sekundah se lahko vrne na svojo mesto.

Približaj se črti, če....

....rad bereš.

....nosiš kavbojke.

....imaš rad čokolado.

....rad rišeš.

....imaš brata.

....nosiš očala.

....imaš hišne ljubljence.

....znaš plesati.

....znaš peti.

Moderator pojasni, da bo sledeče stavke prebral glasneje in da ne sme biti nobenih pripomb ali hrupa. Učencem pove, da imajo par sekund časa pri vsakem stavku, da razmislijo ali le ta drži za njih.

Približajte se črti, če....

....ste že občutili jezo.

....ste že začutili strah.

....ste se že počutili osamljene.

....ste se že počutili izključeni ali zavrženi.

....ste že izgubili nekoga pomembnega v vašem življenju.

....ste se že počutili diskriminirani ali drugače obravnavani.

....ste se že počutili res srečni.

Refleksija: Kaj se je zgodilo med igro? Kako ste se počutili? Kaj ste se naučili? V prvem delu niso vsi udeleženci pristopili k črti, kar kaže na več razlik med njimi. Medtem kot v drugem delu, so najverjetneje vsi ali velika večina že doživeli situacije, ki so zbudile ta čustva in tako imajo v drugem delu več skupnih točk in jih je tudi več prihajalo k črti. V prvem delu se stavki nanašajo na osebne lastnosti, okoliščine ali interese, iz katerih lahko zaznamo razlike med udeleženci, a hkrati lahko zaznamo tudi tisto kar jih dela posebne. Stavki v drugem delu pa se navezujejo na situacije in čustva, ki jih je (ali še bo) doživel skoraj vsak v različnih merilih in realnostih, vendar se lahko z njimi vsi povežemo. Ta čustva so univerzalna, ne glede na starost, spol, kje ste rojeni ali kje živite in to nas zbliža. Oba dela igre, naše razlike, tisto kar nas dela edinstvene in naše podobnosti nas združujejo. Ta igra je namenjena empatiji in skupinski koheziji.

IGRA: Zvezda

Material: Risba zvezde

Potek: Vsak udeleženelec naj zapolni 5 krakov zvezde. Na sredino zapiše svoje ime, na krake zvezde pa svoje talente, značilnosti, ki ga opredeljujejo in pusti dva kraka za pripis težave s katero se sooča

in predlog za njeno rešitev. Moderator jih nato povabi k sodelovanju, da delijo svojo zvezdo z drugimi.

Refleksija: na koncu aktivnosti razmislite o igri. O zvezdah, ki so si med seboj vse različne, vse s posebnimi značilnostmi, številnimi težavami, a tudi številnimi predlogi za rešitev. Zvezde pritrdite na steno ali karton in naredite povezavo med skupnimi kraki različnih zvezd. Ni takšnih težav, ki jih ne bi enkrat v življenju imeli skoraj vsi, zato so vse težave zapisane na zvezdah skupne.

I) MENTORSTVO: KONCEPTI IN OSNOVE

Poglavje opisuje koncept mentorstva kot strategijo za spodbujanje osebnega, medosebnega in šolskega razvoja. Opisane bodo prednosti mentorstva in uporabnost, v kontekstu sodelovanja in medosebnega odnosa. Poudarek bo na učencih mentorjih, torej učencih vzornikih, katerih mentoriranci so novo prispeli učenci priseljenci in begunci.

1.1. Uvod v koncept mentorstva

1.1.1. KAJ JE MENTORSTVO?

Mentorstvo je koristna strategija za sprejem in integracijo novo prispelih učencev priseljencev in beguncev v šolski sistem. Nudi jim smernice in podporo skozi dinamiko vrstniškega sodelovanja, spodbujanja njihovega osebnega, medosebnega razvoja ter razvoja šole ob spodbujanju socializacije in kulturne izmenjave. Mentorski proces spodbuja tesen odnos med mentorji in mentoriranci, preko katerega bodo učenci priseljenci lažje izrazili svoje težave in skrbi glede njihove integracije. Mentorstvo neposredno koristi tako učencem kot tudi učiteljem, ki so vključeni v ta proces. Učenci, ki so mentorji razvijejo določene veščine in sposobnosti - komunikacijo, sodelovanje, strpnost, empatijo in odgovornost, ki jim bo med drugim koristila skozi vso življenje.

1.1.2. PREDNOSTI IN SLABOSTI IZVAJANJA MENTORSKEGA PROGRAMA

Kadarkoli govorimo o mentorskih programih, ki temeljijo na referenčnih modelih, razpoložljiva literatura običajno odraža enostransko stališče in se osredotoča predvsem na pozitivne vidike, ki temeljijo na uspešnih študijah primerov. Vendar vemo, da vedno obstajata dve plati istega kovanca, zato bomo poskušali ugotoviti prednosti in slabosti povezane z izvajanjem tovrstnih programov. Z vidika mentoriranja so koristi takoj vidne. To je pozitiven vpliv na njihove socialne, čustvene in kognitivne sposobnosti, s čimer se poveča njihova samozavest, zmanjša se anksioznost, stres in poveča zavedanje njihovega občutka pripadnosti. Kar zadeva slabosti, se te predvsem pokažejo kot pretirana odvisnost mentoriranja do mentorja, nezmožnost vzpostaviti druge kakovostne in podporne odnose v šolskem okolju.

Po drugi strani pa se z vidika mentorja glavne prednosti osredotočajo na osebno izpolnjevanje, razvoj mehkih veščin, kot so komunikacijske veščine, vodenje in medsebojna pomoč, medtem ko možne pomanjkljivosti vključujejo pomanjkanje časa, pritisk na prevzeti mentorsko vlogo in izpolniti pričakovanja mentorirancev ter potrebo po učinkovitem obvladovanju konfliktov.

Tabela prednosti in slabosti

Udeleženci se razdelijo v dve skupini. Ena skupina ima za nalogo prepoznati prednosti mentorskih modelov, druga skupina slabosti mentorskih modelov. Le-te zapišejo na kartice (zelene karte - prednosti; rdeče karte - slabosti).

Vaja se zaključi s predstavitvijo idej oziroma kartic na tabli. Ob koncu aktivnosti skupina razpravlja in analizira svoje rezultate.

1.2. Mentorski procesi: praktična uporabnost in izzivi

V šolskem kontekstu je mentorstvo sodelovanje med dvema oseba. V našem mentorskem procesu pa gre za mentorstvo med učenci. Gre za odnos med bolj izkušenim učencem in novim učencem priseljencem ali beguncem, ki začneja proces integracije. Cilj mentorstva med dvema učencema mora novincem zagotoviti sistem podpore, ki jim bo olajšal proces integracije v šolski sistem. Potrebno je opozoriti, da lahko učence izvajanje mentorskega modela sooči z nekaterimi izzivi in ovirami in mora učenec mentor biti pripravljen preprečiti in rešiti morebitne situacije (to naredi skupaj z učiteljem, ki je v tem procesu prav tako učenčev mentor). Tako bo v tem poglavju predstavljena praktična uporabnost izvajanja mentorskega modela in različne strategije za reševanje različnih težav, ki se lahko pojavijo med izvedbo.

Izvajanje mentorstva v šoli - premagovanje ovir

Faza 1: Udeleženci usposabljanja se razdelijo v skupine po 3. Vsaka skupina prejme list papirja z dvema stolpcema. V prvi stolpec vpiše možne izzive/ovire, s katerimi se lahko soočimo pri implementaciji mentorskega modela.

Faza 2: Izpolnjen list posredujete drugi skupini in vsaka skupina bo morala identificirati/poiskati rešitve za premagovanje tistih izzivov/ovir, ki jih je napisala prejšnja skupina. Zapiše se jih v drugi stolpec.

Faza 3: Predstavitev, analiza in razprava o rezultatih dela.

II) KDO JE DOBER MENTOR?

Biti mentor pomeni imeti ustrezen profil in niz lastnosti, ki bodo ustrezali interakciji z vrstniki. Tako bomo v tem poglavju predstavili temeljna merila za opravljanje vloge mentorja. Osredotočili se bomo na osnovne veščine za izvajanje te vloge, kot je komunikacija, empatija, aktivno poslušanje in asertivnost. Pregledali bomo tudi strategije za učinkovito obvladovanje in reševanje konfliktov.

2.1. Profil mentorja

Od mentorja učitelja in mentorja učenca se pričakuje, da bo izpolnjeval naslednja merila:

- pokažite pripravljenost podpreti novo prispelega učenca priseljenca in begunca pri njegovem sprejemu in integraciji v šolski sistem, bodisi v trenutkih sobivanja z vrstniki, pri učenju, razjasnitvi dvomov, pripravi na ocenjevanje in vseh drugih aktivnostih, ki krepijo njihovo vključenost;
- imeti morate primerno vedenje, ki se lahko šteje v vedenje vzornika;
- bodite razumevajoči, odgovorni in samostojni;
- bodite na voljo pri odnosu z drugimi. Pokažite empatijo in aktivno poslušanje;
- bodite na voljo za pogajanja in posredovanje v številnih preprostih konfliktnih situacijah ter vedno iščite rešitve (bodite usmerjeni na win-win);
- bodite sposobni aktivno izvajati zdravo sobivanje in medsebojno spoštovanje;
- imeti morate sposobnost izražanja jasnih idej, navodil;
- sledite načelu ne obsojanja, samokontrole in
- bodite usmerjeni v končne rezultate mentorstva.

Povej mi o sebi!

Material: Flipchart ali tabla, markerji ali kreda

Potek: Udeleženci se razdelijo v pare in moderator jim pred začetkom poda navodila, da naj nasprotnemu udeležencu pripovedujejo svojo zgodbo (opišejo sebe, svojo družino, aktivnosti, ki jih radi počnejo, ipd.). Oba udeleženca morata govoriti sočasno in neprekinjeno (torej en preko drugega). Nato ponovita vajo, vendar tokrat govori le en udeleženec, drugo pa posluša. Vlogi nato zamenjata.

Refleksija: Na koncu se izvede refleksija z namenom ugotoviti stališča in vedenja, ki lahko prispevajo k ustvarjanju okolja, v katerem lahko vsak posameznik izrazi svoje mnenje in ideje in je pri tem slišan. To je dejavnost, ki raziskuje nekatere ključne tehnike verbalne in neverbalne komunikacije ter ustvarja ugodno okolje/ozračje za aktivno poslušanje.

2.2. Temeljne veščine mentorja učenca

Ogledalo

Material: Stereo in CD-ji, flipchart ali tabla ter markerji ali kreda

Potek: Udeleženci izberejo partnerja, s katerim se počutijo udobno in ustvarijo pare. Vsakemu paru je rečeno, naj se obrne drug proti drugemu in si skozi vajo gleda v oči. Prosimo jih naj dvignejo roke simetrično od partnerja, pri čemer ohranjajo potrebno razdaljo, da se z gibi, ki se bodo izvajali ne dotaknejo svojega partnerja. Nato se predvaja glasba in eden iz vsakega para naj začne počasi izvajati gibe z rokami, ki jih mora njegov partner ponoviti (zrcalni učinek). Med vajo ni dovoljeno govoriti in vsak partner mora reproducirati vse partnerjeve gibe, tudi obrazno mimiko. Po nekaj minutah se vlogi zamenjata. Udeleženci uporabljajo mimikrijo, najprej v parih, nato pa kot celotna skupina. Ta dejavnost ustvari verigo, ki povezuje vse člane skupine.

Refleksija: Ob koncu dejavnosti se izvede skupinska refleksija o moči, ki jo ima govorica telesa in neverbalna komunikacija pri spodbujanju zaupanja in medsebojnega razumevanja. Namen te dejavnosti je zagotoviti aktivno poslušanje, ki vključuje ne le uporabo besednega jezika, ampak tudi uporabo telesa v neverbalni komunikaciji, kar prispeva k ustvarjanju zaupanja in zavedanja v komunikaciji med različnimi ljudmi, »jaz« in drugi".

Skrbeti za drugega

Material: Baloni

Potek: Prostor, kjer bo potekala igra naj bo velik in brez ovir (npr. telovadnica). Moderator vsakemu udeležencu razdeli en balon in razloži, da je cilj igre, da noben balon ne pade na tla. Vsak udeleženec mora hoditi po prostoru in metati balon v zrak, ne da bi mu padel na tla – baloni pa morajo biti vedno v zraku. Ne pozabite povedati, da če kateri koli balon pade na tla, vsi izgubijo. Naj se udeleženci igrajo eno minuto in postopoma prosite nekatere udeležence, naj zapustijo igro in pustijo svoje balone v igri. Navodila dajajte na glas, da jih vsi slišijo in razumejo ("Miha zapušča igro! Toda njegov balon je še vedno v igri. Tanja zapušča igro, vendar je njen balon še vedno tam. Ipd."). Igra se konča, ko je več balonov na tleh, kot pa udeležencev (prve balone zanemarite, naj padejo na tla, vendar pošiljajte zaskrbljujoča sporočila, da bi spodbudili udeležence, »balon pada ... hitro!!!").

Možnosti: Lahko se igra drugi krog. Običajno so udeleženci v drugem krogu že ustvarili strategijo in so sposobni bolje izpeljati igro.

Refleksija: Na koncu vprašajte, ali je bil cilj dosežen in kako je bilo. Moderator mora udeležencem po končani igri pojasniti kako pomembno je delati kot ekipa in biti pozoren drug do drugega. V nobenem trenutku ni bilo rečeno, da bo vsak balon imel lastnika, baloni so bili odgovornost vseh.

Zato je udeležencem potrebno pojasniti, da včasih moramo nehati osredotočati samo nase in bodimo pozorni na druge, da jim lahko pomagamo, ko nas potrebujejo.

2.2.1 KOMUNIKACIJA, EMPATIJA IN ASERTIVNOST

Komunikacija je temeljni proces življenja in človeških odnosov, saj smo vedno v interakciji z nečim ali nekom. Zaradi tega postane bistvenega pomena razumevanje vedenja druge osebe, in prilagoditev našega vedenja na bolj asertivno, saj lahko s tem izboljšamo vse odnose. Tako nastane empatična komunikacija. Empatija ni nič drugega kot sposobnost, da se postavimo v kožo nekoga drugega, razumemo njihov kontekst, občutke, strahove in tesnobe ter poslušamo brez predsodkov, ne glede na njihovo prepričanje, kulturo in celo versko opredelitev. V odnosu med mentorjem in mentorirancem je bistveno sprejeti empatijo in vzpostaviti asertivno komunikacijo, ki temelji na naslednjih elementih: nevtralno zaznavanje, čustvena inteligenca, možnost upravljanja.

Sem že/Nikoli še nisem

Material: Lepenka, flipchart ali tabla ter markerji ali kreda.

Potek: Dejavnost pri kateri sodelujejo vsi udeleženci hkrati. Izjave pripravi moderator, formulirane naj bodo na preprost način. Povezane naj bodo s predsodki, stereotipi, posplošenimi idejami in miti ter povezane z različnimi ljudmi in situacijami. Izjave se preberejo in udeleženci z uporabo plakata (na eni strani je napisano "Sem že...." in na drugi strani "Nikoli še nisem..." izberejo željeno stran.

Refleksija: Na koncu se izvede skupinska refleksija, katere namen je razjasnitev konceptov/dvomov, ki jih izpostavijo udeleženci in razjasnitev predsodkov in stereotipov. Pripravi se dokument, v katerem vsak udeleženec zapiše, da bo poskusil izboljšati situacijo, ki jo prepozna kot diskriminatorno, tudi če se ne zaveda, da je dejanje/odnos v njej diskriminatoren.

Ta dejavnost je namenjena spodbujanju ozaveščenosti o učinku, ki ga imajo predsodki in stereotipi na odnos/dejanje ter na osebo ali skupino ljudi. Prav tako je namen spodbuditi kritični duh, ki postavlja pod vprašaj "avtomatsko" vedenje do določenih skupin, ne da bi jih vprašali zakaj delujejo na določen način, ne da bi vedeli njihove situacije in vpletene osebe.

V nadaljevanju bomo predstavili nekaj strategij, ki bi morale biti prisotne v celotnem mentorskem procesu:

1) Dojemanje konteksta z nevtralnostjo/nepriustranskostjo

Najprej je treba poudariti, da se moramo vedno distancirati od vseh sodb. Med pogovorom je pomembno predvsem aktivno poslušanje, biti pozoren in poskušati razumeti čustveno stanje in motivacijo, ki ju izrazi druga oseba.

2) Čustvena inteligenca

Čeprav ni mogoče nadzorovati svojih občutkov, še posebej v napetih situacijah, je mogoče obvladati reakcijo. To lahko zahteva globok vdih, ostati racionalen in vedno čim bolj umirjen. S vzpostavitvijo teh osnov, postane v praksi lažje govoriti z drugo osebo, ne da bi jo pri tem krivili za naša čustva.

3) Razumevanje potreb drugih

Ključnega pomena je prepoznati potrebe, ki se pojavljajo za vsakim občutkom, ki ga razkrije druga oseba. Čustva so namreč običajno povezana z neizpolnjenimi potrebami.

4) Bodite dosledni, osredotočeni in podajte prave zahteve

Ko izražate prošnje ali zahteve, se morate zavedati, da jih je potrebno izraziti v določenem obdobju in biti morajo specifične, realistične in dosegljive. Treba jih je predstaviti objektivno in s pozitivnim jezikom. Pomembno je omeniti, da v interakciji/odnosu ne bi smelo biti prostora za zahteve, saj se mora druga oseba počutiti svobodno zavrnilo in/ali predlagati različne scenarije vaše prošnje.

Domine

Material: dva lista različno obarvanega papirja, pisala in lepilni trak.

Potek: Udeleženci zapišejo na eno barvo papirja, svoje pozitivne lastnosti (npr. odgovoren, zabaven, zaupanja vreden, ipd.) in na drugo barvo, svoje negativne lastnosti (npr. len, trmast, ipd.).

Moderator prosi udeležence, da krožijo in na papirjih opazujejo lastnosti, pozitivne in negativne, svojih sošolcev. Prosi jih, da se postavijo v vrsto, v kolikor menijo da njihova pozitivna lastnost, ki so jo zapisali, rešuje negativno lastnost sošolca. Moderator lahko postavlja vprašanja: "Ali menite, da je X lahko rešitev za Y?"

Refleksija: Vprašajte jih, ali jim je bilo všeč sodelovanje. Povabite jih, da razmislijo na kakšen način so sodelovali v igri; ali so začutili, da lahko s svojimi pozitivnimi lastnostmi pomagajo rešiti različne negativne lastnosti. Kako so izbrali lastnost, na podlagi česa? So bile vse negativne lastnosti v skupini rešene? Katere ne, in zakaj?

Pajkova mreža

Material: Vrv, stoli/mize, flipchart, tabla in markerji ali kreda.

Potek: Dejavnost lahko poteka zunaj (kjer so drevesa, za lažje oblikovanje mreže z vrvico) ali v zaprtih prostorih (učilnica) z uporabo stolov/miz za izdelavo mreže z vrvico. Mreža naj ima različne stopnje ravni (višje in nižje). Cilj je, da se udeleženci lahko premaknejo na drugo stran mreže, ne da bi se dotaknili vrvic. Igra je uspešno končana samo, če vsi udeleženci pridejo na drugo stran. V nasprotnem primeru se igra ponavlja ali konča s porazom.

Refleksija: Na koncu dejavnosti se izvede refleksija. Vsak udeleženec pove, kako se je počutil pri igri, ali so udeleženci med seboj sodelovali, si pomagali. Namen dejavnosti je, da se skupina na kolektivni način osredotoči na reševanje problema/premagovanje mreže.

Balon in zobotrebec

Material: baloni, zobotrebci in glasba (iz filma Mission Impossible)

Potek: Vsak udeleženec prejme balon, ki ga napihne. Moderator prosi udeležence, naj balone držijo z levo roko in dajo desno roko za hrbet. V desno roko vsakega udeleženca moderator položi zobotrebec. Nato moderator deli edino pravilo za to igro: "zaščititi balon in ga ohrani napolnjenega, dokler se čas ne izteče (5 minut)". Pove tudi, da se naj premikajo po prostoru ob zvokih glasbe.

Refleksija: Na začetku igre udeleženci popokajo nekaj balonov. Po petih minutah, ko se glasba ustavi, običajno vseeno ostane nekaj balonov nedotaknjenih. V idealnem primeru bi vsi baloni morali ostati nedotaknjeni, ker je bilo pravilo, da se zaščititi balon, ne pa da se ga poka drugim. Tekmovalni duh je bil tisti, ki je udeležence preganjal, da so preluknjali balon drugemu. Z drugimi besedami, vsi si želijo zmagati. Zobotrebec simbolizira konflikt. V konfliktnih situacijah je cilj zmagati, ampak zmaga pa ni dovolj, da zaščitimo tisto, kar je naše, pomembno je, da drugi izgubi, jaz pa zmagam. In to načelo je pri reševanju konfliktov potrebno spremeniti v »pri konfliktu bi moral zmagati vsak (win-win)."

2.3. Strategije za upravljanje in reševanje konfliktov

To poglavje se osredotoča na:

- pomen obvladovanja in reševanja konfliktov,
- raziskovanje vzrokov in posledic konfliktov med učenci,
- predlaganje različnih strategij za posredovanje in reševanje konfliktov,
- sprejetje pozitivnega in konstruktivnega pristopa za reševanje konfliktov ter zavedanje posledic.

Če vzamemo pristop Jeana Piageta kot referenco, je mogoče razumeti konflikte kot odlične priložnosti za delo na vrednotah in pravilih v šolskem kontekstu. Čeprav so konflikti lahko zelo stresni, pogosto predstavljajo opozorila o potrebah učencev v učnih kontekstih. Ravno zato jih je potrebno analizirati iz pozitivnih perspektiv. Navedli bomo temeljna načela za ustrezno in učinkovito obvladovanje konfliktov, in sicer:

- uporaba dialoga: primerna uporaba komunikacije kot orodja za dajanje in prejemanje informacij, deljenje občutkov, iskanje alternativ in spraševanje mnenja,

- sprejetje empatične drže kot sposobnost, da se postavite v čevlje drugega, kar vam omogoča razumeti njihov kontekst, motive in argumente, ki jih vodijo k razmišljanju na določen način,
- pokažite asertivnost z odnosom in vedenjem, ki vam omogočata spoštovanje drugih, ne da bi posegali v njihove pravice in namene.

Mediacija pri konfliktu v šoli

Za ustrezno obvladovanje in reševanje konfliktov, predvsem v šolskem okolju, je potrebno uporabiti in sprejeti strategije, ki omogočajo zadovoljiv dogovor med vpletenimi stranmi. Tako nastane mediacija, konstruktivna in učinkovita metoda, v kateri prevzame nepristranska tretja oseba vlogo mediatorja. Ena od značilnosti, ki prevladuje v postopku mediacije, je sodelovanje oziroma pogajanje, ki velja kot idealna za reševanje vseh vrst konfliktov, sploh kadar se osebe vključene v mediacijo želijo ali enostavno morajo ohraniti medsebojni odnos. Ustrezno posredovanje v konfliktu mora temeljiti na naslednjih predpostavkah:

- spodbujati spoštovanje drugih in skupne vrednote;
- spodbujati razvoj kooperativnih odnosov pri soočanju s konflikti, ko ljudje skupaj iščejo rešitve, ki so zadovoljive za obe strani;
- prepoznati in ceniti občutke, potrebe in vrednote tako drugih kot sebe;
- okrepiti sposobnost za dialog in razviti veščine empatičnega poslušanja in komunikacija;
- prispevati k izboljšanju medosebnih odnosov, spodbujati samoregulacijo z iskanjem avtonomnih rešitev;
- zmanjšajte čas, porabljen za njihovo reševanje;
- zmanjšati število sankcij;
- omejite posredovanje odraslih, kadar koli je to mogoče, in spodbujajte učence, da prevzamejo vlogo mediatorjev.

Tako je mediacija dragoceno orodje za dialog in gradnjo mostov, ki je učinkovito pri izboljšanju odnosov in doseganju zadovoljivih dogovorov v situacijah soočenja in nestrinjanja. Le to prispeva k zmanjšanju težav in preoblikovanju konfliktov v koristne učne izkušnje, ki spodbujajo osebni razvoj.

Krog

Namen te dejavnosti je pokazati, da ima vsak od nas svojo motivacijo in opozoriti o pomembnosti spoštovanja mnenja drugih, tudi če je popolnoma nasprotno tistemu kar verjamemo ali mislimo, da je prav.

Prva skupina udeležencev naj tvori majhen krog. Preostali udeleženci naj tvorijo drugi, večji krog, okoli prvega. Mediator dejavnosti naj predlaga temo za razpravo (lahko resnični ali izmišljeni konflikt).

Udeleženci obeh krogov, razpravljajo o predlaganem konfliktu. Na koncu igre morajo udeleženci deliti in razpravljati o tem, kako so se počutili ko mnenja drugih udeležencev niso sovpadala z njihovimi in analizirati, ali so bila različna mnenja spoštovana ali ne.

2.4. Inovativni pristopi v procesu integracije

To poglavje predstavlja različne strategije, ki jih je treba sprejeti v procesu podpore vključevanje novih učencev migrantov/beguncev, z namenom povečati ustvarjalne sposobnosti.

Udeleženci so razdeljeni v skupine po največ 3 osebe. Vsaka skupina mora oblikovati dejavnost, ki bi jo želeli uporabiti pri svojih bodočih mentoriranjih, ob upoštevanju do sedaj naučenih strategij. Na koncu naj vsaka skupina predstavi dejavnosti in jih deli z drugimi.

III) IZVAJANJE MENTORSTKEGA PROGRAMA V ŠOLAH

V pričujočem poglavju bomo obravnavali različne korake in načine za učinkovito izvajanje mentorskega programa, kot strategije sprejemanja in vključevanja novo prispelih otrok priseljencev v šolski sistem, vse od začetne faze, ki obsega vzpostavitev koordinacijske ekipe, do dejanske operacionalizacije programa.

Program bo prispeval k razgradnji stereotipov, predsodkov in mitov, ki so pogosto povezani s priseljenci. Šola je zato odlično okolje za delo v tovrstnih situacijah, neposredno z učenci, učitelji in drugimi izobraževalnimi akterji ter posredno z družino in skupnostjo na splošno, pri čemer se spodbuja čustven in celosten razvoj vsakega posameznika.

Program je zasnovan tako, da ga je mogoče izvajati v šolah iz oči v oči, na daljavo ali v hibridnem načinu. Za lažje spremljanje celotnega procesa se predlaga, da se vsi potrebni dokumenti pripravijo in vodijo v digitalni obliki.

Pomembno je omeniti, da migracijsko gibanje pomeni razselitev številnih ljudi iz držav izvora ali običajnega prebivališča v iskanju boljših življenjskih pogojev. To so vsa gibanja, ki se krepijo zaradi razlogov, ki so v bistvu povezani s vprašanji demografije, demokracije in razvoja. Trenutno premik večjih množic povzročajo oboroženi spopadi po svetu. Zato je pomembno, da lahko šola prispeva k razvoju veščin učencev, učiteljev in drugih šolskih akterjev ter prispeva k medkulturnemu sožitju po načelih neobsojanja, empatije, sodelovanja in medsebojnega spoštovanja.

Mentorski program, ki je namenjen integraciji novo prispelih otrok priseljencev in beguncev bi moral potekati v skladu z naslednjimi koraki:

1. Ustanovitev skupine za usklajevanje mentorskega programa

Za učinkovito izvajanje mentorskega programa moramo v prvem koraku oblikovati skupino za koordinacijo programa. Skupina bi praviloma morala vključevati specializirane strokovnjake, ki jih določi šolska skupnost (ravnatelj, razrednik, učitelji razredov, šolska svetovalna služba, psihologi, ipd.), ki bodo odgovorni za celotno spremljanje procesa.

Koordinator mentorskega programa ima naslednje odgovornosti:

- pripravlja ter načrtuje aktivnosti, ki jih je treba razviti in spremljati;
- spodbuja komunikacijo med različnimi deležniki in jih obvešča o dejavnostih, ki so jih razvili učenci v okviru programa;
- spodbuja ugodno okolje za razvoj osebnih in socialnih veščin;
- redno spremlja mentorja učenca (pregled stanja) pri razvoju njegovih dejavnosti, in sicer pri oblikovanju učnih navad in delovnih rutin ter podpora pri premagovanju ugotovljenih težav;
- načrtuje razvoj programa ter išče načine za vključitev učenčeve družine;
- pripravlja potrebne dokumente, ki olajšajo spremljanje napredka.

2. Izbira mentorjev učencev

Mentorje učence je treba identificirati v skladu s profilom, ki je naveden v poglavju 2, bodisi po priporočilu učitelja ali po lastni prijavi, ki jo ustrezno pooblastijo starši.

Da bi preprečili morebitno veliko število mentorjev, vključenih v program, bi lahko bilo tozadevno oblikovali raznolike skupine mentorjev učencev, ki bi se odzvali na različne potrebe, ki jih predstavljajo novo prispeli učenci priseljenci.

3. Usposabljanje mentorjev

Skupina za izvajanje mentorskega programa sestavi mentorski program, ki ga potrdi tudi šola, da zagotovijo smernicam in standardizacijam strategij. Usposabljanje mora biti dostopno in zmerno težko, z budnim spremljanjem s strani skupine za izvajanje mentorskega programa, s čimer se zagotavlja trajna ustreznost in pravočasen odziv na težave, ki se lahko pojavijo.

4. Identifikacija mentorirancev

Mentorji so lahko vsi učenci, tudi otroci priseljenci, ki se prostovoljno in/ali na predlog razrednika vključijo v mentorski program ob spoštovanju njegovih pravil in vodil.

Sodelovanje mentoriranca v tem programu je odvisno tudi od pooblastila starša ali zakonitega skrbnika.

5. Izdelava mentorskega priročnika

Ustvariti je potrebno mentorski priročnik (nabor dokumentov, po možnosti v digitalni obliki), ki mora vsebovati naslednje elemente:

- kratka predstavitev mentoriranca in področij, na katerih potrebujejo podporo;
- cilji mentorstva (enostavni in dosegljivi) - te cilje naj opredeli skupina za mentorski program skupaj z mentorjem in mentorirancem;
- načrtovanje urnika;
- mentorski dnevnik - nekakšen povzetek opravljenega dela od vsakega srečanja. Vsebovati mora postavko za oceno.

Opomba: v tem priročniku je vključenih nekaj predlogov dejavnosti, ki bodo mentorju v pomoč pri začetnih sejah, dokler ne spozna mentorirance bolje.

6. Med vrstniško ustvarjanje (odnos mentor/mentoriranec)

Glavno merilo za dodelitev mentorja mentorirancu mora biti pedagoško, torej ustrezno ujemanje s potrebami mentoriranca glede na njegov profil, ob upoštevanju kompatibilnosti obeh osebnosti. Nato je bistveno upoštevati razpoložljivost urnikov, da se zagotovita pravilnost in kontinuiteta srečanj.

Pomembno je analizirati profile udeležencev, spodbujati dosedanje stike, da se lahko spoznajo in ugotovijo možne kompatibilnosti, kar se bo odrazilo v pozitivnem vplivu odnosa in končnih rezultatih.

7. Spremljanje in vrednotenje

Skupina, odgovorna za mentorski program, naj mentorje učence stalno spremlja skozi celoten proces (po urniku), pri čemer zagotavlja podporo in pomoč pri:

- načrtovanju začetnih srečanj, da se učenec počuti pripravljenega in čustveno dostopnega za dejavnosti z mentorjem;
- takojšnje vrednotenje opravljenega dela, ugotavljanje pozitivnih vidikov in tistih, ki jih je treba izboljšati, po potrebi prilagoditev predlogov dela, ki jih predlaga mentor.

Nazadnje je pomembno tudi zagotoviti, da ekipa, ki je zadolžena za program, vsaj enkrat na semester izvede nadaljnje srečanje, na kateri lahko mentorji učenci delijo:

- dosežke/pozitivne vidike,
- glavne težave,
- predloge.

IV) PREDLOGI ZA IZVAJANJE DODATNIH AKTIVNOSTI

1. Spoznavne aktivnosti (ledolomilci)

1.1 Avtoportret

Material: papir in barvni svinčniki.

Potek: Skupini razdelite nekaj papirja in barvnih svinčnikov. Udeležence prosite, da se opišejo z besedami ter da narišejo avtoportret. Ni nujno, da uporabite ves svoj risarski talent, predstavite jim le pomembne značilnosti risanja potreta. Vsak udeleženec lahko pokaže svoj avtoportret, predstavijo se, ali pa se avtoportreti lahko pomešajo in skupina ugotavlja kdo je kdo.

Refleksija: Spodbujajte razmislek o sebi z vidika drugega in spodbujajte komunikacijo med skupino.

1.2 Dinamika intervjuja

Potek: Zberite skupino v krog. Postavite stol v središče kroga. Izberite enega udeleženca, ki bo sedel na stolu in prvi z njim opravite razgovor. Ostali bi morali delovati kot novinarji in postavljati vprašanja o temah intervjuvanca. Ko je krog vprašanj končan, prevzame sogovornik vlogo poročevalca in drug udeleženec prevzame mesto intervjuvanca, dokler vsi ne pridejo na vrsto.

1.3 Dve resnici in laž

Material: pisala in nalepke.

Potek: Vsak udeleženec napiše 3 stavke na list papirja, pri čemer morata 2 stavka biti resnična o njem in 1 stavek mora biti laž. Nato vsak udeleženec prebere svoje 3 stavke, drugi pa poskušajo uganiti kateri je laž. Primer: - Bil sem nogometaš; - Bojim se vode, - Živim v Ameriki.

2. Aktivno poslušanje

Gusarski čoln

Material: papirnati čoln (origami ali igrača)

Potek: razporedite skupino v krog ali obliko "U". Prvi udeleženec skupine dobi čoln in z njim v roki začne zgodbo: »Gusar odhaja na Karibe s čolnom polnim: _____" in doda nekaj, kar čoln vozi (primer:

jabolka). Vsak udeleženec mora zgodbi nekaj dodati in ponoviti vse, kar je bilo povedano prej. Pri tem si med seboj predajajo čoln.

Možnosti: Moderator zahteva, da se čoln vrne udeležencu, ki ga je enkrat že imel in ga/jo prosi, naj ponovi do sedaj ustvarjeno zgodbo. Lahko se zgodi da ta udeleženec ne bo mogel povedati celotne zgodbe, dokler ji ne doda nekaj svojega kot prvič.

Refleksija: spodbujajte razmislek o razliki med "poslušanjem" in "slišanjem".

3. Empatija

Gozdni red

Material: stoli.

Potek: Moderator prosi udeležence, da se postavijo na stole - v krogu. Moderator razloži pravila in cilje igre: "Ta igra se bo igrala v tišini, ne morete govoriti z drugimi in ne morete zapustiti svojih stolov. Predstavljajte si, da je na sredini stolov ogromna luknja v gozdu. Če padeš noter, boš izginil! Cilj igre, da se učenci organizirajo po abecednem redu, brez pogovarjanja in brez padca. Na primer Ana mora ostati na prvem stolu, Zoja pa na zadnjem. Moderator ne sme pustiti vprašanj med učenci (udeleženci naj ustvarijo komunikacijo v tišini, z uporabo drugih oblik komunikacije in timskega dela). Če se udeleženec dotakne tal, mora moderator opozoriti ostale. Takrat se moderator poigra s situacijo (lahko govori v dramatičnem tonu: "Ne, Miha izginja! Rešil ga bom, vendar mu ne dam druge priložnosti!"). Kdaj skupina meni, da je dosegla svoj cilj, potrди moderator, tako da jih prosi, da vsak izgovori svoje ime. Pozor: če so imena enaka, šteje priimek, ki mora prav tako biti razvrščen po abecednem redu.

Refleksija: Na koncu naj razmislijo o tem, ali so uspeli doseči končni cilj in kako so ga dosegli. Moderator bi moral okrepiti pomen pozornosti do drugih, komunikacijske veščine, izgradnja skupne strategije in skupinsko delo.

4. Brez obsojanja

Materiali: karton in lepenke, flipchart ali tabla in markerji in kreda (2 barvi).

Potek: Dejavnost poteka v dveh skupinah, ena ki predstavlja gostitelja, druga pa zunanje obiskovalca, gosta. Prva skupina tvori krog, predhodno je obveščena s strani moderatorja, da mora preprečiti skupini obiskovalcev vstop v njihovo skupino. Vsi člani skupine 1 se bodo držali za roke in obrnjeni stran od drugega kroga. Moderator obvesti drugo skupino obiskovalcev, da morajo poskusiti vstopiti v krog. V skupinah med potekom ni dovoljena verbalna komunikacija.

Refleksija: Na koncu vaje so vsi udeleženci povabljeni, da razmislijo, in verbalno izrazijo občutke, ki so jih imeli med igro. Na koncu ponovno razmislite o morebitnih spremembah v pristopu, stališčih in občutkih, ki so se zgodili pri izvajanju vaje. Glavni cilj dejavnosti je izkusiti, kako nekatera zaznavanja in stereotipi, ki temeljijo na kulturnih razlikah lahko vplivajo na medčloveške odnose in kako izgradnja zaupanja lahko omogoči okolje, v katerem lahko vsi spoštujejo in razumejo raznolikost, ter sprejemajo en drugega kljub različnim mnenjem.

DODATNA LITERATURA

Guide d'implantation d'un programme de mentorship en milieu scolaire (2020). Retrieved 6 September 2020, from <https://www.ctreq.qc.ca/wp-content/uploads/2014/09/Guide-Mentorat.pdf>

Programme de mentorship au secondaire (2020). Retrieved 6 September 2020, from https://albertamentors.ca/wp-content/uploads/2013/10/mentorat_manuel.pdf

Partnering for Success - A Resource Handbook for Mentors (2020). Retrieved 6 September 2020, from <http://www.edu.gov.on.ca/eng/teacher/NTIPMentor.pdf>

A GUIDE FOR IMPLEMENTING PERSONALIZED PUPIL LEARNING PLAN (PSLP) PROGRAMS (2014). Retrieved 6 September 2020, from <https://www.state.nj.us/education/cte/pslp/PSLPGuide.pdf>

The mentor toolkit - 110 mentoring activities (2020). Retrieved 6 September 2020, from https://www.irscfoundation.org/uploads/files/Mentor_Toolkit.pdf